

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано, що вища освіта представляє собою не тільки значну і багату в чому визначальну частину соціуму, об'єднує зусилля суспільства направлені на соціально – економічний розвиток нашої країни, але й відіграє надзвичайно важливу роль в утвердженні України як сучасної європейської держави.

Дається характеристика альтернативи, яка була надана класичній освітній моделі, завдяки чому було сформовано двоступеневу американську вищу школу, в основі якої закладена інтеграція освітньої і наукової діяльності. Ці дві системи стали конкурувати між собою, хоча здавалось би мали всі шанси вдосконалити та доповнювати одна одну. Проте успішна реалізація відзначеного процесу у ряді випадків має негативний супротив через низку суперечностей в руслі інформатизації вищої освіти педагогічного, методологічного, наукового характеру.

Також розглядаються протиріччя, які виникли між орієнтацією педагогічної практики на інтенсивний процес інформатизації вищої освіти та відсутністю встановлених загальноприйнятих методологічних і теоретичних основ процесу інформатизації, тобто стратегічних перспектив розвитку. Приділяється увага суперечностям, які склались між наповненням освітньої системи комп'ютерними засобами та відсутністю бажаного результату у вигляді зростання якості підготовки фахівців.

Ключові слова: вища освіта, історія інформатизації, інформаційна культура, інформаційне суспільство.

На сучасному етапі розвитку все більш переконливим видається твердження про те, що поглиблення глобалізації та її вплив на всі галузі суспільного життя обумовлює і безпосередньо викликає необхідність системних перетворень національної системи освіти. Успішність і результативність вжитих заходів забезпечується не лише мобілізацією потенційних внутрішніх ресурсів і запровадженням інноваційних проектів які відомі та апробовані національною системою освіти або в окремих вищих навчальних закладах, а ще більшою мірою тим, наскільки успішно національна система освіти і враховує сучасні запити суспільства та виробництва, контактує й співпрацює з іншими країнами, а також використовує набутий світовий досвід.

Передусім, підкреслимо, що більшість інновацій, які впроваджуються у системі вищої освіти, вимушені долати активну протидію консерватизму – однією з характерних ознак функціонування, поширеної у Європі і у всьому світі класичної моделі, котра увібрала весь історичний досвід формування вищої освіти.

В якості альтернативи класичній моделі була сформована двохступенева американська вища школа. В її основу закладена інтеграція освітньої і наукової діяльності з пріоритетом останньої. Ці дві складові системи вищої освіти стали конкурувати між со-

бою, хоча здавалось би мали всі шанси вдосконалювати та доповнювати одна одну.

У 1999 р. Європа чітко на весь світ оголосила про реформування своєї системи підготовки фахівців. Що ж змусило Європу визнати, що система її освіти не є досконалою і розвиток освіти поставити в пріоритет і стратегічну мету? Скоріше за все, сформувалось розуміння відставання та необхідність вжиття конкретних дієвих заходів для модернізації цієї системи. І не тільки в сфері освіти, але й у медицині, космонавтиці та інших сферах суспільного життя.

Визначальне значення для прийняття важливих рішень із реформування системи вищої освіти мали також доволі революційні зміни пов'язані з поступовим утвердження інформаційного суспільства, єдність якого забезпечується сучасними технологіями. Стратегічне завдання вищої освіти на цьому історичному етапі полягає в створенні необхідних передумов для забезпечення мобілізації та оновлення суспільного виробництва, входження у європейську спільноту в якості повноправного учасника.

Перехід від індустріального до інформаційного розвитку суспільства переносить центр уваги на відтворення, аналітичне усвідомлення і найбільш продуктивне використання інформації в усіх галузях людської діяльності, що і складає основу процесу інформатизації. Інформація стає стратегічним ресурсом суспільства, перетворюється в товарний продукт економіки, визначальними факторами розвитку суспільства та освіти [6]. Пов'язані з цим зміни у вимогах до підготовки фахівців, є одним з основних умов, що визначають подальший успішний розвиток економіки, науки і культури.

Інформатизація вищої освіти являє собою складну і, що важливо відзначити, комплексну науково-практичну діяльність, спрямовану на застосування комп'ютерних технологій збору, зберігання, обробки і розповсюдження інформації, що забезпечує систематизацію наявних і формування нових знань для досягнення психолого-педагогічних цілей навчання і виховання, формування теоретичної бази та практичних компетенцій у студентів.

Проте успішна реалізація відзначеного процесу у ряді випадків має негативний супротив через низку суперечностей в руслі інформатизації вищої освіти педагогічного, методологічного, наукового характеру. Так, існує протиріччя між орієнтацією педагогічної практики на інтенсивний процес інформатизації вищої освіти (комп'ютеризація, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, формування інформаційної культури особистості) і відсутністю встановлених загальноприйнятих методологічних і теоретичних основ процесу інформатизації, її стратегічні перспективи розвитку [2].

Не менш суттєва суперечність складається між насиченням освітньої системи комп'ютерними засобами і відсутністю бажаного результату зростання якості підготовки фахівців, що багато в чому обумовлено також у більшості вищих застарілим програмно-методичним забезпеченням. Інформаційне середовище надзвичайно чутливе до необхідності постійного оновлення навчального

матеріалу і програмного забезпечення. В протилежному разі, марно очікувати належного ефекту.

Також ще потребує пильної уваги суперечність між впровадженням нових інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічний процес і невідповідністю педагогічних кадрів та студентів до оволодіння ними. При цьому залишаються не реалізованими в разі випадків розвиваючий і навчальний потенціали цих технологій, далека від досконалості підготовка викладацьких кадрів, покинутих здійснювати інформатизацію вищої освіти.

Ще не подолано протиріччя між необхідністю формування інформаційної культури студентів незалежно від спрямованості вищих (технічний або гуманітарний) і реаліями сучасної практики, коли в середовищі педагогічних кадрів спостерігається недостатність розвитку інформаційної культури викладачів, їх пасивність до застосування інформаційних технологій і недооцінка можливостей комп'ютерного навчання. Особливо гостро це питання постає в гуманітарних областях.

На жаль викладачі-методисти не встигають усвідомити і сприйняти швидкі темпи впровадження комп'ютерних технологій, що обумовлює відставання теоретичних розробок та науково-методичних напрацювань. Так складається протиріччя між наявністю оновлених й удосконалених технічних засобів навчання і відставанням розробки методики та їх впровадження у систему вищої освіти.

Розповсюдження навчальної інформації та взаємодія студентів і викладачів у сучасній освітній системі може здійснюватись із використанням супутникового зв'язку, комп'ютерних телекомунікацій, ефірного та кабельного телебачення, комп'ютерних навчальних систем, що безумовно свідчить про все більш масштабний і комплексний характер впровадження інформаційних технологій в різні галузі сучасної системи освіти [5].

При цьому важливо мати на увазі, що системна інформатизація освіти забезпечує досягнення двох стратегічних цілей. По перше, на основі використання інформаційних і телекомунікаційних технологій забезпечуються сприятливі умови для підвищення ефективності всіх видів освітньої діяльності. По друге, відбуваються докорінні зміни свідомості студентів, їх відношення до навчального процесу, який в більшій мірі наповнюється духом партнерства. Це відповідно відзначається на якості підготовки фахівців із новим типом мислення, що відповідає вимогам інформаційного суспільства.

Важко не погодитись з тим, що, поряд із бажанням створити найбільш сприятливі умови для поширення інформатизації вищих, нині дають про себе знати причини, які стримують цей процес: 1) відсутність розробки вітчизняних апаратно-програмних системних засобів; 2) невідповідність вимогам наукових досліджень по розробці і впровадженню сучасних інформаційних технологій, проектування та побудови інформаційно-освітньої системи, створення і експлуатації електронних навчальних видань; 3) відсутність спеціально підготовлених наукових кадрів у галузі інформатизації освіти, про що свідчить той факт, що дов-

гий час (1996–2010 рр.) у сфері інформатизації освіти було вкрай мало захистів кандидатських і докторських дисертацій; 4) відсутність спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій в галузі інформатики та інформаційних технологій та ін.

При розробці програмних засобів навчання необхідно врахувати вимоги Державного освітнього стандарту вищої освіти, а також відомчі нормативні положення та інструктивні вимоги, що визначають особливості підготовки фахівців різних напрямків та спеціалізації.

Історично інформатизація вищих може здійснюватись за двома основним напрямками: керованим і некерованим. Перша з них, або керована інформатизація освіти має упорядкований характер планово-організованого процесу і підтримується матеріальними ресурсами вищого. В її основі лежать обґрунтовані загальновизнані концепції і програми.

Некерована інформатизація освіти здебільшого має спонтанний характер, реалізується знизу з ініціативи працівників кафедр, допоміжних служб і охоплює найбільш актуальні сфери освітньої діяльності та предметні галузі.

На жаль, викладачі-методисти не завжди встигають своєчасно усвідомити і сприйняти швидкі темпи впровадження комп'ютерних технологій, що обумовлює відставання теоретичних розробок та науково-методичних напрацювань. Так складається протиріччя між наявністю оновлених та удосконалених технічних засобів навчання і відставанням розробки методики їх запровадження у вищу освіту.

З метою упорядкування заходів впровадження інформатизації в нашій країні Верховна Рада України прийняла Закон «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [1], реалізація якого передбачала створення сприятливих умов для людини в інформаційному суспільстві. Успішна реалізація основних його засад передбачає необхідність забезпечити навчання, виховання, професійну підготовку людини для роботи в інформаційному суспільстві. Для цього передбачалося реалізувати такі заходи, як:

- ✓ розвивати національний науково-освітній простір, який ґрунтуватиметься на об'єднанні різних національних багатозільових інформаційно-комунікаційних систем (ІКТ);
- ✓ розробити методологічне забезпечення використання комп'ютерних мультимедійних технологій при викладанні шкільних предметів і дисциплін, врахування в системах навчання студентів педагогічних вищих навчальних закладів і перепідготовки вчителів особливостей роботи з ІКТ;
- ✓ забезпечити пріоритетність підготовки фахівців з ІКТ;
- ✓ вдосконалити навчальні плани, відкрити нові спеціальності з новітніх ІКТ, втілити принцип «освіта протягом усього життя»;
- ✓ створити системи дистанційного навчання та забезпечити на їх основі ефективне впровадження і використання ІКТ на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання;

- ✓ забезпечити на відповідному рівні навчальні заклади та наукові установи сучасними економічними та ефективними засобами ІКТ і необхідними інформаційними ресурсами;

- ✓ забезпечити вільний доступ до засобів ІКТ та інформаційних ресурсів, особливо у сільській місцевості та важкодоступних населених пунктах;

- ✓ підвищити на засадах співпраці приватного сектору економіки та органів місцевого самоврядування комп'ютерну грамотність населення, зокрема пенсіонерів, малозабезпечених, людей, що потребують соціальної допомоги та реабілітації, селян;

- ✓ забезпечити розвиток національної науково-освітньої інформаційної мережі та інформаційних ресурсів за головними галузями знань, її приєднання, зокрема, до європейських науково-освітніх мереж.

Інформаційне суспільство принципово змінює головні вимоги до освіти, яка має не тільки бути засобом засвоєння знання, але і брати участь у формуванні інформаційно-освітнього середовища.

Особливу цінність набуває так звані працівники знання, тобто професіонали, для яких інформація та знання є сировиною та продуктом діяльності. Зокрема, сучасний фахівець, крім функціональної грамотності, покликаний володіти високим рівнем соціалізації та готовності до продовження навчання в системі безперервної освіти, в тому числі за допомогою дистанційних форм. Це, в свою чергу, призводить до зміни цілей, змісту, а отже, методів, форм і засобів навчання. Одним з фундаментальних вимог до підготовки сучасного фахівця є затребуваність його знань і вмінь на ринку праці, формування компетенцій – готовності і здатності застосовувати свої знання, вміння і досвід для вирішення конкретних завдань.

Окрему невирішену проблему становить якість і роз'єднаність існуючих засобів інформатизації, що застосовуються вищими. Незважаючи на те, що з кожним роком випуск подібних засобів неухильно зростає, більшість з них є не до кінця опрацьованими, перебувають у стадії розвитку. В зв'язку з цим, в значній мірі, стає зрозумілим надто короткий термін їх ефективного застосування, швидкий їх моральний знос.

Безліч актуальних невирішених завдань породжено також низькою якістю створених та розповсюджених засобів інформатизації освіти, наявністю у їх змісті смислових циклів і внутрішніх протиріч, відсутність повноти і чіткої структури навчального матеріалу, що надається студентам для навчання.

Не менш важливо відзначити відсутність у більшості вищих інтерфейсного, технологічного, змістовного та інформаційного зв'язку між окремими засобами інформатизації освіти, задіяними в різних областях діяльності навчальних закладів. Як правило, подібні засоби ніяк не пов'язані між собою і невиправдано дублюють одну і ту ж інформацію, що не рідко призводить до змістових і методологічних колізій.

Істотно стримує розробку, впровадження та ефективне використання інформаційних технологій у вищих відсутність уніфі-

кованих підходів до створення нових засобів інформатизації. Це пов'язано, в першу чергу, з існуючим у ряді вищих невинуватим прагненням до самостійного створення власних спеціалізованих технологій розробки та підходів до формування змістовного наповнення практично для різних курсів дисциплін, нового електронного підручника, посібника або методичного керівництва. У той же час, запровадження уніфікації цієї справи, наявність однакових технологій, а також методів їх розробки і застосування дозволило б авторам не тільки підвищити кількість і якість створених засобів інформатизації, але й приділити більше уваги змістовним і методичним аспектам своєї діяльності.

Ще однією складовою зазначеної проблеми є відсутність належної організації, а деколи можна вважати навіть хаотичність розробки та використання інформаційних технологій та ресурсів у вищих, що в значній мірі є наслідком неможливості універсальної підготовки педагогічних кадрів, здатних комплексно використовувати переваги інформаційних технологій у професійній діяльності. Непоодинокі ситуації, коли викладачам доводиться самостійно опановувати нові навички у роботі з технічним обладнанням, програмним забезпеченням та змістовним наповненням для кожного окремого засобу інформатизації.

У зв'язку з цим існує необхідність розробки та сертифікації уніфікованих педагогічних та інформаційних технологій і засобів в загальному концептуальному і технологічному ключі, що забезпечує їх тісну інтеграцію. Стає очевидним, що життєздатність і ефективність педагогічного застосування засобів інформатизації визначається не тільки їх високими психолого-педагогічними, техніко-технологічними та ергономічними показниками, але й ступенем уніфікації змістовних, методичних і технологічних підходів до реалізації та експлуатації подібних засобів.

Розв'язання зазначених та ряду інших проблем інформатизації освіти можливо шляхом розробки та застосування в навчальному процесі вищих нового виду програмного забезпечення (інформаційно-технологічного), яке представляє педагогічну систему і включає дві самостійні і водночас взаємопов'язані і взаємодоповнюючі одна одну складові – інформаційну і технологічну.

Тут важливо підкреслити, що в якості інформаційної складової застосування дидактичного комплексу інформаційного забезпечення навчальної дисципліни доцільно інтегрувати прикладні педагогічні програмні продукти, бази даних, а також сукупність інших дидактичних засобів і методичних матеріалів, що забезпечують і підтримують навчальний процес і забезпечує можливість отримати наступні переваги:

✓ по-перше, всі елементи дидактичних комплексів взаємозалежні між собою, мають єдину інформаційну основу та програмно-апаратне середовище;

✓ по-друге, дидактичні комплекси проектуються і створюються як цілісні системи педагогічних програмних засобів, інтегрованих з метою збору, організації, зберігання, обробки, передачі та подання навчальної інформації їх користувачам;

✓ по-третє, спочатку при проектуванні дидактичних комплексів передбачається можливість їх використання як в локальних і розподілених комп'ютерних мережах вищих, так і при дистанційній формі навчання. Цим вирішується винятково важливе питання про їх підтримку наявними в навчальних закладах інформаційними та телекомунікаційними засобами, а також засобами зв'язку [4].

Склад і структура дидактичного комплексу можуть бути достатньо гнучкими і залежать від змісту предметної області, для якої він розробляється. Серед особливостей їх проектування та розробки в рамках інформаційно-технологічного забезпечення навчального процесу можна вказати, що технологія навчання є основою інформаційного середовища.

Використання у вищих дидактичних комплексів дозволяє інтенсифікувати і індивідуалізувати навчальний процес, значно активізувати пізнавальну діяльність, здійснювати оперативний контроль за ходом засвоєння знань, вести статистику успішності і діагностувати рівень підготовки кожного студента і групи в цілому [3].

Про своєчасність і необхідність переходу від технологічного до особистісного підходу в галузі застосування інформаційних технологій вказував Д. Севедж: «На зорі вісімдесятих ми були захоплені всім тим, що можна зробити за допомогою комп'ютера, програмного забезпечення і периферійних пристроїв. Наприклад, дуже популярними в той час були обговорення швидкості процесорів. Тобто неможливо було відволіктися від самих технологій. Сьогодні ж найпопулярнішою стає фраза «особистісне орієнтоване навчання» і акцент робиться на вдосконаленні процесу навчання, а не технології. Це не означає повного ігнорування комп'ютерних технологій, а навпаки, залучення різних можливостей – широкосмутовий доступ, електронне портфоліо, електронне оцінювання, захист даних, інтерактивні дошки, програмне забезпечення, апаратне забезпечення та інше. Але ми повертаємося до усвідомлення того, що довіра педагогів – це те, що буде просувати вперед процес трансформування навчання» [7].

Розуміючи надзвичайно важливе значення наведених факторів, їх безпосередній вплив на якість підготовки, питання всебічного забезпечення навчального процесу у вищих перманентно знаходяться у центрі уваги науковців і дослідників. Разом з тим, аналіз наукових публікацій останнього часу дає підстави зробити висновок, що єдиних, прийнятих усіма вченими, наукових підходів до розкриття сутності цього феномену досі не вироблено. Про це свідчить той факт, що дане поняття не має навіть належного тлумачення у педагогічній енциклопедії. У різних джерелах, з метою характеристики забезпечення навчального процесу вживається методичне, навчально-методичне, дидактичне, системно-методичне, науково-методичне, програмно-методичне та інше. Маючи на меті уніфікацію методики інформатизації вищої освіти, яке заклало б основу інтеграційного підходу, важливо дотримуватись наступних критеріїв:

– реалізацію єдиного принципу, згідно з яким всі засоби інформатизації вищих розглядаються в якості освітніх електронних видань і ресурсів, для яких встановлюється єдиний комплекс вимог якості;

– уніфікацію засобів інформатизації, вироблення формальних методів опису та структуризації змісту освітніх галузей;

– введення єдиної для всіх засобів інформатизації системи специфікацій;

– використання комп'ютерних ієрархічних структур за єдиним загальним порядком, як безпосередньо в навчальному процесі, так і в розробці нових засобів навчання;

– реалізацію єдиної уніфікованої експертизи засобів інформатизації освіти;

– дотримання єдиної термінології у розробці, експертизі та експлуатації засобів інформатизації освіти [8, с.7-8].

Вища освіта, являє собою не тільки значну і багато в чому визначальну частку соціуму, консолідує зусилля суспільства направлені на соціально-економічний розвиток нашої країни, але й відіграє надзвичайно важливу роль в утвердженні України як сучасної європейської держави. Одним з пріоритетів цього процесу стає цілеспрямована, наполеглива робота з інформатизації освітнього процесу, якісно новий етап для всієї системи вищої освіти, перспективний напрямок підвищення ефективності процесу навчання у вищих закладах освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – № 12. – Ст. 102.
2. Гриншкун В.В. Развитие интегративных подходов к созданию средств информатизации образования [Електронний ресурс] / В.В. Гриншкун. – Режим доступу: НТТР: [//www.dissertations/archive/index.php](http://www.dissertations/archive/index.php).
3. Елистратова Н.Н. Основы формирования информационной культуры курсантов высших военных технических учебных заведений средствами мультимедиа : монография / Н.Н. Елистратова. – Рязань : РВАИ, 2007. – 101 с.
4. Образцов П.І. Забезпечення навчального процесу в умовах інформатизації вищої школи [Електронний ресурс] / П.І. Образцов // Педагогіка. – 2003. – № 5. – С. 27-33. – Режим доступу: <http://www.kind@orel.ru>.
5. Роберт И.В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты) / И.В. Роберт. – 2-е изд., доп. – М. : ИИО РАО, 2008. – 274 с.
6. Роберт И.В. Информационные и коммуникационные технологии в образовании : учеб.-метод. пособ. для пед. вузов / И.В. Роберт, С.В. Панюкова, А.А. Кузнецов, А.Ю. Кравцова ; под ред. И.В. Роберт. – М. : Дрофа, 2008. – 312 с.
7. Севедж Д. ИКТ: настав час стати персональними / Д. Севедж // Інформатика та освіта. – ІНФО. – 2006. – № 3. – С. 6-10.
8. Елистратова М.М. Основы формирования информационной культуры курсантов высших военных технических учебных заведений средствами мультимедиа : монография / М.М. Елистратова. – Рязань : РВАИ, 2007. – 318 с.

Формирование информационной культуры общества Украины под влиянием трансформации высшего образования

В статье обосновано, что высшее образование, представляет собой не только значительную и во многом определяющую составную социума, объединяет усилия общества, которые направлены на социально-экономическое развитие нашей страны, а также играют роль в становлении Украины, как современного государства. Одним из приоритетов этого процесса становится целенаправленная и упорная работа по информатизации образовательного процесса, выход на качественно новый этап для всей системы высшего образования, перспективное направление повышения эффективности процесса обучения в высших учебных заведениях.

Высшее образование занимает не только значимое, но и во многом определяющее место в формировании общества, объединяет в себе усилия, которые направлены на социально-экономическое развитие нашей страны, а также играет чрезвычайно важную роль в формировании Украины, как современного государства.

Рассматривается альтернатива, которая была предоставлена классической образовательной модели, благодаря чему сформировалась двухступенчатая американская высшая школа, в основу которой легла интеграция образования и научной деятельности. Эти две системы стали конкурировать между собой, хотя, казалось бы, имели все шансы усовершенствоваться и дополнять друг друга. Однако, успешная реализация данного процесса в ряде случаев получила немалое сопротивление, которое проявилось во время информатизации педагогической, методологической и научной составляющих высшего образования.

Также охарактеризованы противоречия, возникшие между активной ориентацией педагогической практики на интенсивный процесс информатизации высшего образования и отсутствием установленных общепринятых методологических и теоретических основ для данного процесса, то есть стратегических перспектив развития. Уделяется внимание противоречиям, которые сложились между наполнением образовательной системы компьютерными носителями и отсутствием желаемого результата в росте и качестве подготовки специалистов.

Ключевые слова: высшее образование, история информатизации, информационная культура, информационное общество.

Olga Govorovska

The high education – a basic factor of the forming information culture in Ukraine

The higher education is not only significant, but also has a important place in the shaping society, it combines the efforts aimed at the socio-economic development of our country, and also plays an important role in the formation of Ukraine as a modern state.

The article discusses the alternative, which was given a classical education model and was formed like two-tier American high school, which is based on the integration of education and research activities. These two systems have to compete with each other, although it would seem, had a good chance to improve and complement each other. However, the success-

ful implementation of this process in a number of cases received considerable resistance, which manifested itself during informatization educational, methodological and scientific components of higher education.

Also, the article examines the questions that arose between the active orientation of the pedagogical practice in the intensive process of informatization of higher education and the lack of established conventional methodological and theoretical foundations for this process, i.e. strategic development prospects. Most attention is paid to the contradictions that exist between the filling of the educational system of computer and multi-media programs and the lack of the desired result in the growth and quality of training.

Key words: *high education, the history of information, information culture, information society.*

Отримано: 10.11.2015

УДК 327.39

Т. В. Ігнат'єва

СУЧАСНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ЗСУВИ: ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано, що сучасна епоха людського розвитку відбувається під тиском різноманітних викликів, що мають як глобальний, так і локальний характер і розповсюджуються на усі сфери життєдіяльності сучасної цивілізації: міжнародні відносини, суспільний і політичний розвиток, геополітику, демографію, економіку, екологію тощо.

Підкреслено серед цих та інших проблем існування світової цивілізації на особливу увагу заслуговують питання політики, геополітики та міжнародних відносин: переструктурування існуючого понад сімдесят років світового порядку, взаємодія держав та інших міжнародних суб'єктів в умовах мультиполярного світу, зниження світового рейтингу США та широкі претензії на світове лідерство КНР, протистояння західної та східної цивілізацій, формування ісламської держави (ІД) та її цілеспрямовані кроки щодо розбалансування світового формату існування, агресія РФ проти України, відновлення гонки озброєнь у світовому масштабі тощо. Всі ці геополітичні виклики призводять до порушення геополітичної рівноваги – трансформаційних зміщень, деформацій та зсувів. У таких умовах кожна держава світу має чітко розуміти власні ризики розвитку та при потребі корегувати свої міжнародні інтеракції, що безпосередньо стосуються й України, яка сьогодні має статус геополітичного та міжнародного об'єкта, а не повноправного міжнародного актора.

Ключові слова: *глобальний світ, міжнародні відносини, парадокси розвитку сучасної цивілізації, геополітика, міжнародний гравець/актор, міжнародний об'єкт, Україна, геополітика України, геополітичні зсуви.*

Епоха глобальності і локальності як приклад парадоксів розвитку світового простору (реально існуючого але складного для сприйняття логікою) формує перед світовими гравцями нові виклики: переструктурування існуючого понад сімдесят років світового порядку, взаємодія держав та інших міжнародних суб'єктів в умо-